AZƏRBAYCAN DÖVLƏT İQTİSAD UNİVERSİTETİNİN ELMİ XƏBƏRLƏRİ

AZERBAIJAN STATE UNIVERSITY OF ECONOMICS SCIENTIFIC REVIEWS

ELMİ, RESENZİYALI, RÜBLÜK/ SCIENTIFIC, REFEREED, QUARTERLY

İl 2, Cild 2, Aprel-İyun 2014
Year 2, Volume 2, April - June 2014

Baş redaktor:

prof., i.e.d. Ə.C.MURADOV

Redaktor:

prof., i.e.d. Ə.İ.Bayramov

Məsul katib:

dos., i.e.n. N.Ö.Hacıyev

Redaksiya heyəti:

i.e.d., prof. M.M.Sadıqov
i.e.d., prof. A.Ş.Şəkərəliyev
i.e.d., prof. T.Ə.Hüseynov
i.e.d., prof. Ə.Q.Əlirzayev
i.e.d., prof. Q.N.Manafov
i.e.d., prof. Ə.P.Babayev
i.e.d., prof. M.X.Meybullayev
i.e.d., prof. S.M.Yaqubov
i.e.d., prof. M.A.Əhmədov
i.e.d., prof. S.M.Səbzəliyev
i.e.d., prof. M.X.Həsənli
i.e.d., prof. F.P.Rəhmanov
i.e.d.Y.A.Kəlbiyev

MÜNDƏRİCAT - CONTENTS

Azərbaycanda valyuta məzənnəsinin investisiya fəallığına təsirinin qiymətləndirilməsi.......B.S.Əhmədov
Müxtəlif parametrlər əsasında regionların sosial-iqtisadi inkişafının kompleks qiymətləndirilməsi (Gəncə-Qazax iqtisadi rayonunun timsalında).......Ç.Hüseynzadə
Maliyyə sabitliyi və monetar siyasət.......Y.S.Əzizov
Transmilli şirkətlərin ümumdünya ərzaq təhlükəsizliyində rolu.......M.A.Allahverdiyeva
Milli valyutanın məzənnəsinin formalaşmasının nəzəri aspektləri.......T.H.Quluzadə
İnvestisiya potensialının reallaşdırılmasının büdcə-vergi mexanizminin təhlili.......T.V.Əsgərova, F.Ş.Kaşıyeva
Optimal kreditin seçilməsinin əsas fondların dinamikasına təsiri.......B.M.Qasımov
Kənd təsərrüfatının sənaye mənşəli istehsal vasitələri ilə təminatının mövcud vəziyyəti.......G.S.Turabova, Ş.K.Qurbanova
Regionların sosial-iqtisadi inkişafının təmin edilməsinin maliyyə mexanizminin qiymətləndirilməsi.......Y.A.Həkimova
Роль и значение экономического суверенитета государств в эпоху глобализации.......У. К.Касумова
Dünya maliyyə bazarı fəaliyyətinin əsas istiqamətləri: beynəlxalq maliyyə-valyuta sistemləri.......A.M.Hacıyeva
Организационный аспект финансового менеджмента.......Н.Б.Исмайлова
İnnovasiya iqtisadiyyatına keçiddə milli innovasiya sisteminin rolu.......S.A.Bədəlova
Интеграция банковских и почтовых услуг: мировой опыт и Азербайджан.......Дж.А.Керимова
Qeyri-neft sənaye müəssisələrinin restrukturizasiyasının nəzəri və praktik aspektləri.......S.M.Məcidova
Neft emalı müəssisələrində ekoloji tarazlığın təmin olunmasının sosial-iqtisadi aspektlərinin qiymətləndirilməsi metodları.......F.H.Qurbanova
Xarici-iqtisadi fəaliyyətdə gömrük tarif tənzimlənməsi mexanizminin təkmilləşdirilməsi istiqamətləri.......Ş.P.Qəhrəmanov
Quruçay və Köndələnçay hövzəsində ilk orta əsrlər dövründə dulusçuluq sənəti.......E.M.Aslanov
Yaşıl iqtisadiyyat dayanıqlı inkişafın əsas istiqaməti kimi.......Ü.Z.Balaqadaşova

www.aseu.edu.az

Elmi, Resenziyalı, Rüblük	
Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti	
İl 2, Cild 2, Aprel-İyun 2014	
www.aseu.edu.az	ISSN 2306-8426
Nəşr edən təşkilat:	Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti
Baş redaktor:	i.e.d., prof. Ə.C.Muradov
Redaktor:	i.e.d., prof. Ə.İ.Bayramov
Məsul icraçı:	i.e.n., dos. N.Ö.Hacıyev
Jurnalin adı:	Azərbaycan Dövlət İqtisad Universitetinin Elmi Xəbərləri
Jurnalın növü:	Dövri
Dövrülüyü və Dili:	Rüblük, azərbaycan, ingilis, rus
Hüquqi ünvanı:	AZ 1001, Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti, Bakı, Tel: (+994 12) 4926817; 4926411 Fax: (+994 12) 4925940
Mətbəə:	AZ 1001, Bakı, Azərbaycan Respublikası, İstiqlaliyyət 6, otaq 30, Tel:(+994 12) 4925337; Fax: (+994 12) 4926509
Çap yeri və tarixi:	Bakı, Azərbaycan Respublikası, 30.07.2014

Redaksiya heyəti	
i.e.d., prof. M.M.Sadıqov	Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti
i.e.d., prof. A.Ş.Şəkərəliyev	Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti
i.e.d., prof. T.Ə.Hüseynov	Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti
i.e.d., prof. Ə.Q.Əlirzayev	Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti
i.e.d., prof. Q.N.Manafov	Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti
i.e.d., prof. Ə.P.Babayev	Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti
i.e.d., prof. S.M.Yaqubov	Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti
i.e.d., prof. M.A.Əhmədov	Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti
i.e.d., prof. S.M.Səbzəliyev	Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti
i.e.d., prof. M.X.Həsənli	Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti
i.e.d., prof. F.P.Rəhmanov	Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti
i.e.d.Y.A.Kəlbiyev	Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti

Resenzentlər	
i.e.d., prof. S.M.Yaqubov	Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti
i.e.d., prof. M.A.Əhmədov	Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti
i.e.d., prof. M.X.Həsənli	Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti
i.e.d., prof. S.M.Səbzəliyev	Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti
i.e.d., prof. A.Ş.Şəkərəliyev	Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti
i.e.d., prof. F.P.Rəhmanov	Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti
i.e.d., prof. Q.N.Manafov	Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti
i.e.d.Y.A.Kəlbiyev	Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti

MÜNDƏRİCAT - CONTENTS	
	səh./ pp.
Azərbaycanda valyuta məzənnəsinin investisiya fəallığına təsirinin qiymətləndirilməsi...B.S.Əhmədov	4-13
Müxtəlif parametrlər əsasında regionların sosial-iqtisadi inkişafının kompleks qiymətləndirilməsi (Gəncə-Qazax iqtisadi rayonunun timsalında)..Ç.Hüseynzadə	14-29
Maliyyə sabitliyi və monetar siyasət...................................Y.S.Əzizov	30-43
Transmilli şirkətlərin ümumdünya ərzaq təhlükəsizliyində rolu.............. ....M.A. Allahverdiyeva	44-53
Milli valyutanın məzənnəsinin formalaşmasının nəzəri aspektləri.......... ....T.H.Quluzadə	54-62
İnvestisiya potensialının reallaşdırılmasının büdcə-vergi mexanizminin təhlili...T.V.Əsgərova, F.Ş.Kaşıyeva	63-73
Optimal kreditin seçilməsinin əsas fondların dinamikasına təsiri........... ....B.M. Qasımov	74-81
Kənd təsərrüfatının sənaye mənşəli istehsal vasitələri ilə təminatının mövcud vəziyyəti..................................G.S.Turabova, Ş.K.Qurbanova	82-92
Regionların sosial-iqtisadi inkişafının təmin edilməsinin maliyyə mexanizminin qiymətləndirilməsi................................Y.A.Həkimova	93-103
Роль и значение экономического суверенитета государств в эпоху глобализации...У. К.Касумова	104-115
Dünya maliyyə bazarı fəaliyyətinin əsas istiqamətləri: beynəlxalq valyuta-maliyyə sistemləri...A.M.Hacıyeva	116-126
Организационный аспект финансового менеджмента...................... ....Н.Б.Исмайлова	127-137
İnnovasiya iqtisadiyyatına keçiddə milli innovasiya sisteminin rolu…....... ....S.A.Bədəlova	138-148
Интеграция банковских и почтовых услуг: мировой опыт и Азербайджан...Дж.А.Керимова	149-161
Qeyri-neft sənaye müəssisələrinin restrukturizasiyasının nəzəri və praktik aspektləri...S.M.Məcidova	162-172
Neft emalı müəssisələrində ekoloji tarazlığın təmin olunmasının sosial-iqtisadi aspektlərinin qiymətləndirilməsi metodları.......F.H. Qurbanova	173-183
Xarici-iqtisadi fəaliyyətdə gömrük tarif tənzimlənməsi mexanizminin təkmilləşdirilməsi istiqamətləri...................................Ş.P.Qəhrəmanov	184-190
Quruçay və Köndələnçay hövzəsində ilk orta əsrlər dövründə dulusçuluq sənəti………………………………………E.M.Aslanov	191-198
Yaşıl iqtisadiyyat dayanıqlı inkişafın əsas istiqaməti kimi..................... ....Ü.Z.Balaqadaşova	199-204

Scientific, Refereed, Quarterly	
Azerbaijan State University of Economics	
Year 2, Volume 2, April - June 2014	
www.aseu.az	ISSN 2306-8426
Publisher:	Azerbaijan State University of Economics
Editor-in-chief:	prof., Dr. A.J.Muradov
Editor:	prof., Dr. A.I.Bayramov
Managing Editor:	associate prof., PhD., N.O.Hajiyev
Title Juornal:	Scientific Reviews in Azerbaijan State University of Economics
Type of Journal:	Periodical
Time Period and Language:	Quarterly, Azerbaijani, English, Russian
Directorial Address:	AZ 1001, Baku, Azerbaijan Republic, Istiglaliyyat st. 6, room 414, Tel:(+994 12) 4926817; 4926411 Fax: (+994) 4 92 59 40
Printing House:	AZ 1001, Baku, Azerbaijan Republic, Istiglaliyyat st. 6, room 30, Tel:(+994 12) 4 92 53 37 Fax: (+994 12) 4 92 65 09
Place and Date of Print:	Baku, Azerbaijan Republic, 30.07.2014

Editorial Board	
prof., Dr. T.A.Huseynov	Azerbaijan State University of Economics
prof., Dr. A.G.Alirzayev	Azerbaijan State University of Economics
prof., Dr. G.N.Manafov	Azerbaijan State University of Economics
prof., Dr. A.P. Babayev	Azerbaijan State University of Economics
prof., Dr. M.Kh.Meybullayev	Azerbaijan State University of Economics
prof., Dr. S.M.Yagubov	Azerbaijan State University of Economics
prof.,Dr. M.A.Ahmadov	Azerbaijan State University of Economics
prof., Dr. S.M.Sabzaliyev	Azerbaijan State University of Economics
prof., Dr. M.M.Sadigov	Azerbaijan State University of Economics
prof., Dr. A.Sh.Shakaraliyev	Azerbaijan State University of Economics
prof., Dr. F.P.Rahmanov	Azerbaijan State University of Economics
Dr.Y.A.Kalbiyev	Azerbaijan State University of Economics
Referees of This Issue	
prof., Dr. S.M.Sabzaliyev	Azerbaijan State University of Economics
prof., Dr. A.Sh.Shakaraliyev	Azerbaijan State University of Economics
prof., Dr. M.Kh.Meybullayev	Azerbaijan State University of Economics
prof., Dr. S.M.Yagubov	Azerbaijan State University of Economics
prof.,Dr. M.A.Ahmadov	Azerbaijan State University of Economics
prof., Dr. M.Kh.Hasanli	Azerbaijan State University of Economics
prof., Dr. F.P.Rahmanov	Azerbaijan State University of Economics
prof., Dr. G.N.Manafov	Azerbaijan State University of Economics
Dr.Y.A.Kalbiyev	Azerbaijan State University of Economics

AZƏRBAYCANDA VALYUTA MƏZƏNNƏSİNİN İNVESTİSİYA FƏALLIĞINA TƏSİRİNİN QİYMƏTLƏNDİRİLMƏSİ

B.S.Əhmədov
i.e.n., ADİU
e-mail: bahmadov@gmail.com
Məqalə redaksiyaya daxil olmuşdur 14 May 2014; Çapa qəbul edilmişdir 16 Iyun; online-da çap edilmişdir 30 İyun 2014
Received 14 May 2014; accepted 16 June 2014; published online 30 June 2014

Xülasə

Məqalədə ölkədə valyuta məzənnəsinin investisiya fəallığına təsirinin nəzəri və praktik aspektləri araşdırılmışdır. Xüsusilə, milli valyuta məzənnəsinin dəyişməsinin milli iqtisadiyyatda investisiya fəallığına təsir kanalları müəyyən edilmişdir. Həmçinin Azərbaycanda milli valyuta məzənnəsinin dəyişməsinin tələbin həcmi, istehsal xərcləri və investisiya riski amilləri üzrə investisiya fəallığına təsiri araşdırılmışdır. Aparılmış təhlillər göstərir ki, valyuta məzənnəsinin investisiya fəallığına təsiri zamanı məzənnənin qeyri-çevikliyinin asimmetriyası özünü göstərir. Belə ki, milli valyutanın möhkəmlənməsi şəraitində ixrac məhsullarının qiymətlərinə nisbətən idxal məhsullarının qiymətləri daha çox artmışdır. Belə hal ölkədə investisiya fəallığına mənfi təsir göstərir. Həmçinin son illərdə ölkədə manatın ABŞ dollarına nisbətən məzənnəsində dalğalanmaların məhdud olması investisiya riskinin azalmasına müsbət təsir göstərmişdir.

Açar sözlər: investisiya, valyuta məzənnəsi, nominal məzənnə, məzənnənin qeyri-çevikliyinin asimmetriyası.
JEL Classification Codes: O16; P45

MÜXTƏLİF PARAMETRLƏR ƏSASINDA REGİONLARIN SOSİAL-İQTİSADİ İNKİŞAFININ KOMPLEKS QİYMƏTLƏNDİRİLMƏSİ
(Gəncə-Qazax iqtisadi rayonunun timsalında)

Ç.Hüseynzadə
şöbə rəisi, AR DSK-nin Statistik Məlumatların Elmi-Tədqiqat
və Layihə-Texnoloji Mərkəzində
e-posta: chichakh@azstat.org,
tel.: (+99412) 538-91-04; (+99450) 535-25-12

Məqalə redaksiyaya daxil olmuşdur 8 Aprelt 2014; Çapa qəbul edilmişdir 23 Iyun; online-da çap edilmişdir 30 İyun 2014
Received 8 April 2014; accepted 23 June 2014; published online 30 June 2014

Xülasə

Tədqiqatın əsas məqsədi Gəncə-Qazax iqtisadi rayonunun inzibati ərazi vahidləri üzrə müxtəlif parametrlər əsasında iqtisadi inkişaf səviyyəsinin kompleks qiymətləndirilməsindən ibarətdir. Regionun sosial-iqtisadi inkişafının kompleks qiymətləndirilməsi ümumiləşdirilmiş inteqral göstəricilərin hesablanması nəticəsində həyata keçirilmişdir. Tədqiqatın nəticəsi iqtisadi inkişafın rayonlararası inteqral indeksləri əsasında rayonların artan qaydada reytinq üzrə sıralanmasıdır.

Açar sözlər: region, fərdi indekslər, inteqral indekslər, təsərrüfatçılıq fəaliyyətinin səmərəliliyi, reytinq.
JEL Classification Codes: R11

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universitetinin Elmi Xəbərləri, İl 2, Cilld 2, Aprel - İyun 2014, səh. 30-43
Scientific Reviews in Azerbaijan State University of Economics, Year 2, Volume 2, April -June, 2014, pp. 30-43

MALİYYƏ SABİTLIYİ VƏ MONETAR SİYASƏT

Y.S.Əzizov
i.e.n., aparıcı elmi işçı, AMEA İqtisadiyyat İnstitutu

Məqalə redaksiyaya daxil olmuşdur 14 May 2014; Çapa qəbul edilmişdir 18 Iyun; online-da çap edilmişdir 30 İyun 2014
Received 14 May 2014; accepted 18 June 2014; published online 30 June 2014

Xülasə

Bu tədqiqatın əsas məqsədi maliyyə sabitliyi və monetar siyasətin təhlil edilməsi, metodoloji izahı və beynəlxalq təcrübədə maliyyə sabitliyinin qorunmasında monetar orqanların rolunun müəyyən edilməsindən, Azərbaycan müstəvisində beynəlxalq təcrübəni nəzərə almaqla maliyyə sabitliyinin təmin edilməsi metodlarının tətbiqinin araşdırılmasından ibarətdir. Tədqiqat işi elmi abstraksiya və sistemli təhlil, məntiqi ümumiləşdirmə kimi tədqiqat üsulları əsasında yerinə yetirilmişdir. Tədqiqatın nəticəsi olaraq maliyyə sabitliyinin qorunmasının metodoloji izahı verilmiş, maliyyə sabitliyi və monetar siyasətin qarşılıqlı müqayisəli təhlili aparılmış, maliyyə sabitliyinin təmin edilməsində Mərkəzi Bankların rolu və funksiyaları araşdırılmış, xarıcı ölkələrin Mərkəzi Banklarının təcrübəsinə istinad edilmiş və Azərbaycan Respublikasının MB timsalında analitik təhlil və ümumiləşdirmə aparılmışdır. Tədqiqatın məhdudiyyətləri daha geniş praktik informasiya tələbidir. Tədqiqatın praktik əhəmiyyəti müasir iqtisadi proseslər fonunda iqtisadi subyektlərin fəaliyyəti fasiləsizliyinin təmin edilməsi və inkişafının maliyyə sabitliyi olmadan mümkün olmadığının müəyyən edilməsidir. Bu baxımdan, işin praktik əhəmiyyəti uzunmüddətli perspektivdə maliyyə sabitliyinin təmin edilməsi istiqamətində müəyyən təklif və tövsiyələrin verilməsi, bu sahədə çalışan və elmi araşdırma aparan mütəxəssislərin elmi və əməli biliklərinin zənginləşdirilməsindən ibarətdir. Tədqiqatın orijinallığı və elmi yeniliyi ondan ibarətdir ki, tədqiqat işində müxtəlif ölkələrin Mərkəzi Banklarının təcrübəsinə istinad edilmiş, BVF-nun hesabatlarından və elmi tədqiqatlardan istifadə edilməklə əməli təhlillər aparılmışdır. Nəticə olaraq maliyyə sabitliyinin təmin edilməsi baxımından, Mərkəzi Bankın fəaliyyət istiqamətlərinə aid müəyyən tövsiyələr verilmişdir.

Açar sözlər: monetar siyasət, maliyyə stabilliyi, Mərkəzi Bank, birbaşa maliyyələşdirmə, dolayı maliyyələşdirmə.
JEL Classification Codes: E52

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universitetinin Elmi Xəbərləri, İl 2, Cild 2, Aprel - İyun 2014, səh. 44-53
Scientific Reviews in Azerbaijan State University of Economics, Year 2, Volume 2, April -June, 2014, pp. 44-53

TRANSMİLLİ ŞİRKƏTLƏRIN ÜMUMDÜNYA ƏRZAQ TƏHLÜKƏSİZLİYİNDƏ ROLU

M.A. Allahverdiyeva
dos., i.e.n., ADIU
e-mail: allahverdiyeva_muslumat@mail.ru
telefon (+(99450) 5264420

Məqalə redaksiyaya daxil olmuşdur 12 May 2014; Çapa qəbul edilmişdir 16 Iyun; online-da çap edilmişdir 30 İyun 2014
Received 12 May 2014; accepted 16 June 2014; published online 30 June 2014

Xülasə

Tədqiqatin əsas məqsədi - dunya ərzaq təhlukəsizliyi tədbirlərində transmilli sirkətlərin rolu, onların geni dəyisdirilmis ərzaqlar istehsal etməkdə əsas məqsədləri, dunyada bu istiqamətdə aparilan tədqiqatlar, lehinə və əleyhinə olanların fikirlərinin təhlili, Azərbaycanda GDO-y qarşı görülən tədbirlərin araşdirilması və mövcud imkanlardan səmərəli istifadə tədbirlərının askar edilməsindən ibarətdir. Tədqiqat isi bu istiqamətdə xarici və yerli alimlərin tədqiqatlarinin, məqalələrinin sistemli təhlili və məntiqi ümumiləsmə kimi tədqiqat üsuluna əsaslanır. Təqdiqat isində dünyadakı ərzaq təhlukəsizliyi tədbirləri, geni dəyişdirilmiş ərzaqlar istehsal edən Transmilli sirkətlərin bu istiqamətdə rolu, Monsantonun əsas missiyasi, GDO-nun bəsəriyyətə təsiri, onların fərqli və zərərli xüsusiyyətləri, Azərbaycanda GDO-lu məhsullar və dünyada, eləcə də Azərbaycanda bu istiqamətdə həyata kecirilən tədbirlər muəyyən edilmisdir. Tədqiqat nəticəsində askar edilmisdir ki, dunya uzrə ərzaq problemi cəmiyyətin bir cox social-iqtisadi problemləri ilə baglıdır. Dunya ərzaq probleminin təkamülündə təbii ehtiyatlarin movcudlugu, yığımın artım sürəti, kənd təsərrüfatının texniki silahlanma səviyyəsi, qabaqcil istehsal metodlarından istifadə edilməsi, əhalinin məsğulluq, təhsil səviyyəsi və s. amillər həlledici rola malikdir. TMS-in geni dəyişdirilmiş ərzaq məhsulları istehsalı bu məsələdə prioritet ola bilməz. Tədqiqatın məhdudiyyətləri – hazırkı tədqiqat üçün daha səhih, səlahiyyətli məlumatların tələb olunmasındadır. Tədqiqatin elmi yeniliyi - gələcək dövr ucun geni dəyişdirilmiş məhsulların Azərbaycanda tətbiqinin azaldılmasının vacibliyini şərtləndirən xüsusiyyətlər, onların zərərli təsirləri, gətirdikləri bəlalar acıqlanmış və bu istiqamətdə xarici təcrubəyə əsaslanaraq Azərbaycan Respublikasının Hökuməti tərəfindən ciddi tədbirlərin görülməsinin vacib olduğu əsaslandırılmısdır.

Acar sözlər: ərzaq təhlükəsizliyi, transmilli şirkətlər, əhali artımı, Monsanto, geni dəyişdirilmiş orqanizmlər.

JEL Classification Codes: Q18

MİLLİ VALYUTA MƏZƏNNƏSİNİN FORMALAŞMASININ NƏZƏRİ ASPEKTLƏRİ

T.H.Quluzadə
dosent, i.e.n., ADİU
e-mail: thg72@mail.ru

Məqalə redaksiyaya daxil olmuşdur 11 Aprelt 2014; Çapa qəbul edilmişdir 16 Iyun;
online-da çap edilmişdir 30 İyun 2014
Received 11 April 2014; accepted 5 June 2014; published online 30 June 2014

Xülasə

Tədqiqatın əsas məqsədi – valyuta məzənnəsinin formalaşmasına nəzəri yanaşmaların müqayisəli təhlili əsasında qısamüddətli və uzunmüddətli dövrlərdə valyuta məzənnəsinin formalaşması qanunauğunluğunun müəyyən edilməsidir.Tədqiqat nəticəsində milli valyutanın məzənnəsinin formalaşmasına qısamüddətli və uzunmüddətli dövrlərdə təsir edən amillər müəyyən edilmiş, valyuta məzənnələrinin paritet alıcılıq qabiliyyətinə əsaslanan məzənnədən fərqlənməsi səbəbləri şərh olunmuşdur. Xüsusilə, məqalədə milli valyuta məzənnəsinin milli və xarici valyutalar əmtəələrin ekvivalenti kimi və maliyyə aktivi kimi baxılmaqla formalaşması xüsusiyyətləri müəyyənləşdirilmişdir. Tədqiqat işi - sistemli təhlil, məntiqi ümumiləşdirmə, riyazi modelləşdirmə kimi tədqiqat üsulları əsasında yerinə yetirilmişdir. Tədqiqatın elmi yeniliyi və orijinallığı milli valyuta məzənnəsinin formalaşması qanunauyğunluğu öyrənilməklə buna təsir edən amillərin dəqiqləşdirilməsindədir.

Açar sözlər: valyuta məzənnəsi, paritet alıcılıq qabiliyyəti, örtülməmiş paritet, örtülmüş paritet, mütləq və nisbi paritet.
JEL Classification Codes: F31

İNVESTİSİYA POTENSİALININ REALLAŞDIRILMASININ BÜDCƏ-VERGİ MEXANİZMİNİN TƏHLİLİ

T.V.Əsgərova
baş müəllim, ADIU
F. Ş.Kaşıyeva
dos. i.e.n. ADİU
e-mail: flora_seadet@mail.ru
mobil tel.: (+99451) 8649055

Məqalə redaksiyaya daxil olmuşdur 14 May 2014; Çapa qəbul edilmişdir 16 Iyun; online-da çap edilmişdir 30 İyun 2014
Received 14 May 2014; accepted 16 June 2014; published online 30 June 2014

Xülasə

Son illərdə Azərbaycanda sosial-iqtisadi islahatların və neft strategiyasının uğurla həyata keçirilməsi makroiqtisadi sabitliyin möhkəmləndirilməsinə və iqtisadi artımın təmin edilməsinə səbəb olmuşdur. İnvestisiya qoyuluşlarının həcmi və strukturu milli iqtisadiyyatın perspektiv inkişafının əsas determinantlarından biri kimi çıxış etməklə real kapitalın artırılmasında, iqtisadi səmərəliliyin yüksəldilməsində, bütövlükdə rəqabət qabiliyyətli milli iqtisadiyyatın formalaşdırılmasında mühüm rol oynayır. Ölkənin malik olduğu investisiya potensialından səmərəli istifadə istehsalın canlandırılmasının və iqtisadiyyatın yeni sahələrinin yaradılması və inkişafının əsas təməli olmaqla milli sərvətin artırılmasının zəruri şərti kimi çıxış edir. Ölkənin investisiya potensialı həm investisiya resurslarının mövcudluğu, həm də bu resurslardan səmərəli istifadə imkanları ilə müəyyən olunur. Bu baxımdan, investisiya potensialının araşdırılması həm ölkənin iqtisadi resurslarla təminat səviyyəsini, həm bu resursların təsərrüfat dövriyyəsinə cəlb edilməsinin mövcud vəziyyətini, həm də bu resurslardan istifadə imkanlarını və onların həcminin artırılması perspektivlərini müəyyən etməyə imkan verir. Bunlar isə ölkənin sosial-iqtisadi inkişafının təmin edilməsi imkanlarını müəyyən edir. Buna görə də, müasir dövrdə qeyd edilən məsələlərin araşdırılması mühüm əhəmiyyət kəsb edir.

Açar sözlər: alternativ enerji, prioritet sektorlar, vergi yükü, amortizasiya norması, investisiya qoyuluşu.
JEL Classification Codes: E2

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universitetinin Elmi Xəbərləri, İl 2, Cilld 2, Aprel - İyun 2014, səh. 74-81
Scientific Reviews in Azerbaijan State University of Economics, Year 2, Volume 2, April -June, 2014, pp. 74-81

OPTİMAL KREDİTİN SEÇİLMƏSİNİN ƏSAS FONDLARIN DİNAMİKASINA TƏSİRİ

B.M. Qasımov
baş müəllim, ADİU
e-mail: bayram.qasimov@mail.ru
iş telefonu: 5415693, mobil: 055 7922396

Məqalə redaksiyaya daxil olmuşdur 8 Aprelt 2014; Çapa qəbul edilmişdir 23 Iyun; online-da çap edilmişdir 30 İyun 2014
Received 8 April 2014; accepted 23 June 2014; published online 30 June 2014

Xülasə

Tədqiqatın əsas məqsədi sənaye müəssisələrində optimal kreditin seçilməsi ilə əsas fondların dinamikasına təsirinin öyrənilməsi və optimal rejimin müəyyən edilməsindən ibarətdir. Belə ki, əsas fondların başlanğıc qiymətini və kreditlərin həcmini elə seçmək lazımdır ki, verilmiş son anda əsas fondların həcmi qeyd olunmuş hər hansı ədədə yaxın olsun. Tədqiqat işi baxılan məsələnin özündə delta funksiya saxlayan və qeyri-müəyyənliklərlə bağlı olan diferensial tənliklər üçün qoyulmuş optimal idarəetmə məsələsinin həll edilməsindən ibarətdir. Tədqiqatın nəticəsi olaraq baxılan iqtisadi məsələdə optimal planı xarakterizə edən şərtlər alınır. Bu şərtlər müxtəlif hallarda təhlil edilir. Tədqiqatın məhdudiyyətləri: daha geniş praktik informasiya tələb etməsidir. Tədqiqatın praktik əhəmiyyəti: alınan nəticələrin kreditlərlə bağlı müxtəlif hallarda optimal planın tapılmasına və qeyri-müəyyənlik faktorlarının həllə təsirinin araşdırılmasına imkan verməsindədir.

Açar sözlər: müəssisə iqtisadiyyatı, əsas fondlar, kredit, optimal idarəetmə, qeyri-səlis ədədlər, Dirak funksiyası
JEL Classification Codes: C61, D00

KƏND TƏSƏRRÜFATININ SƏNAYE MƏNŞƏLİ İSTEHSAL VASİTƏLƏRİ İLƏ TƏMİNATININ MÖVCUD VƏZİYYƏTİ

G.S.Turabova
b/müəl., GDU
e-mail: ilqar-gdu@rambler.ru
Tel.iş: (+994 22)256-44-52; Mobil tel: (+994 51)585-51-01
Ş.K.Qurbanova
b/lab.GDU
e-mail: qurbanova.shelale@mail.ru
Tel.iş: (+994 22)256-44-52; Mobil tel. (+994 50)755-66-85

Məqalə redaksiyaya daxil olmuşdur 10 Aprel 2014; Çapa qəbul edilmişdir 9 İyun 2014; online-da çap edilmişdir 30 İyun 2014
Received 10 April 2014; accepted 9 June 2014; published online 30 June 2014

Xülasə

Tədqiqatın əsas məqsədi: aqrar sahədə bazar münasibətləri formalaşdıqdan sonra kənd təsərrüfatınnın sənaye mənşəli istehsal vasitələri ilə təminatının köklü dəyişikliyinin hazırkı vəziyyətini öyrənməkdir. Tədqiqat işi: əsaslı və sistemli təhlil üsulları əsasında yerinə yetirilmişdir. Tədqiqatın nəticəsində hazırda respublikamızda kənd təsərrüfatı məhsulları istehsalını artırmaq və və istehsalçının marağını saxlamaqla bəzi sənaye məhsullarının tam güzəştli şərtlərlə satışını həyata keçirmək, ölkəmizdə aqrar sahənin istehsal vasitələrinə olan tələbatının ödənilməsi üçün müvafiq infrastrukturu təmin etməklə yanaşı, lizinqin inkişafını da təşkil etmək, aqrar sahədə zəruri istehsal vasitələrinə olan tələbatını ödəmək üçün tövsiyələr verilir. Tədqiqatın məhdudiyyətləri: tədqiqat daha geniş statistik məlumatlar tələb edir. Tədqiqatın elmi yeniliyi və orijinallığı: ölkəmizin kənd təsərrüfatında texniki və texnoloji baxımdan müxtəlif növ texnikaların cəlb edilməsinin sistemli təhlilinin zəruriliyi əsaslandırılmasıdır.

Açar sözlər: aqrar bazar münasibətləri, kənd təsərrüfatı məhsulları istehsalçıları, kənd təsərrüfatının texnika ilə təminatı, kənd təsərrüfatında istifadə edilən istehsal vasitələrinin vəziyyəti.

JEL Classification Codes: N5

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universitetinin Elmi Xəbərləri, İl 2, Cilld 2, Aprel - İyun 2014, səh. 93-103
Scientific Reviews in Azerbaijan State University of Economics, Year 2, Volume 2, April -June, 2014, pp. 93-103

REGİONLARIN SOSİAL-İQTİSADİ İNKİŞAFININ TƏMİN EDİLMƏSİNİN MALİYYƏ MEXANİZMİNİN QİYMƏTLƏNDİRİLMƏSİ

Y.A.Həkimova
dissertant, ADİU

Məqalə redaksiyaya daxil olmuşdur 25 Aprel 2014; Çapa qəbul edilmişdir 12 Iyun; online-da çap edilmişdir 30 İyun 2013
Received 25 April 2014; accepted 12 June 2014; published online 30 June 2014

Xülasə

Tədqiqatın əsas məqsədi – müasir şəraitdə ölkəmizdə regionların sosial-iqtisadi inkişafının təmin edilməsinin maliyyə mexanizminin qiymətləndirilməsindən ibarətdir. Tədqiqatın nəticəsi olaraq, dövlət büdcəsinin xərclərinin planlaşdırılması prosesində mühüm məsələlərdən biri - geridə qalmış regionlar müəyyən edilmiş və xərclərin regionlararası bölüşdürülməsi meyarları aşkarlanmışdır. Hazırda, dövlət büdcəsinin tərtibi prosesində büdcə xərclərinin regionlararası bölüşdürülməsi mexanizmi formalaşdırılmamışdır. Fikrimizcə, belə hal ayrı-ayrı regionlarda yaşayan insanların ictimai xidmətlərə çıxış imkanlarını bərabərləşdirmir. Tədqiqat işi – sistemli təhlil və məntiqi ümumiləşdirmə kimi tədqiqat üsulları əsasında yerinə yetirilmişdir. Tədqiqatın məhdudiyyətləri: daha geniş statistik informasiya tələb edir. Tədqiqatın elmi yeniliyi və orijinallığı: dövlət regionların inkişafının maliyyələşdirilməsində müxtəlif alət və formalardan: birbaşa maliyyələşdirmə, subsidiya və dotasiya, kreditləşdirmə, əvəzsiz yardımların verilməsi və s. metodlardan istifadə edilir.

Açar sözlər: regional sosial-iqtisadi inkişaf, maliyyə mexanizmi, regional maliyyə siyasəti, dövlət büdcəsi, dövlət proqramları.
JEL Classification Codes: R11

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universitetinin Elmi Xəbərləri, İl 2, Cilld 2, Aprel - İyun 2014, səh. 104-115
Scientific Reviews in Azerbaijan State University of Economics, Year 2, Volume 2, April -June, 2014, pp. 104-115

QLOBALLAŞMA ŞƏRAİTIİDƏ DÖVLƏTİN İQTİSADİ SUVERENLİYİNİN ROLU VƏ ƏHƏMİYYƏTİ

Ü. K. Qasımova
dissertant, ADİU
e-mail: kasuu0@bp.com
tel.:(+994 50) 2822769

Məqalə redaksiyaya daxil olmuşdur 14 Aprel 2014; Çapa qəbul edilmişdir 23 Iyun; online-da çap edilmişdir 30 İyun 2014
Received 14 April 2014; accepted 23 June 2014; published online 30 June 2014

Xülasə

Bu məqalədə beynəlxalq iqtisadi münasibətlərin qloballaşması şəraitində müasir dövlətlərin iqtisadi müstəqilliyinin rolu və əhəmiyyəti haqqında məsələ araşdırılır. Eyni zamanda regional inteqrasiya birliklərinin yaradılmasına aid olan və yeni beynəlxalq iqtisadi rejimin formalaşması üçün prinsipial əhəmiyyətə malik olan məsələlərə toxunulur.

Açar sözlər: iqtisadi müstəqillik, beynəlxalq ticarət, qloballaşma, beynəlxalq iqtisadi hüquq, təbii ehtiyatlar.
JEL Classification Codes: H63

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universitetinin Elmi Xəbərləri, İl 2, Cilld 2, Aprel - İyun 2014, səh. 116-126
Scientific Reviews in Azerbaijan State University of Economics, Year 2, Volume 2, April -June, 2014, pp. 116-126

DÜNYA MALİYYƏ BAZARI FƏALİYYƏTİNİN ƏSAS İSTİQAMƏTLƏRİ: BEYNƏLXALQ MALİYYƏ-VALYUTA SİSTEMLƏRİ

A.M.Hacıyeva
doktorant, ADİU

Məqalə redaksiyaya daxil olmuşdur 10 Aprelt 2014; Çapa qəbul edilmişdir 16 Iyun; online-da çap edilmişdir 30 İyun 2014
Received 10 April 2014; accepted 16 June 2014; published online 30 June 2014

Xülasə

Məqalə dünya maliyyə bazarının fəaliyyət kompleksində xüsusi yer tutan beynəlxalq maliyyə-valyuta sistemlərinin təkamülü prosesinin tədqiqinə həsr edilmişdir. Beynəlxalq valyuta sistemlərinin formalaşması, inkişafı və süqutu aspektində aparılan araşdırmaların yekunu olaraq, konseptual qiymətləndirmə həyata keçirilmiş, sözügedən yönümün maliyyə bazarlarına, eləcə də bütövlükdə dünya iqtisadiyyatına təsir dərəcəsi funksional nöqteyi-nəzərindən qiymətləndirilmişdir.

Açar sözlər: maliyyə, bazar, valyuta, standart, deviz.
JEL Classification Codes: G15

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universitetinin Elmi Xəbərləri, İl 2, Cilld 2, Aprel - İyun 2014, səh. 127-137
Scientific Reviews in Azerbaijan State University of Economics, Year 2, Volume 2, April -June, 2014, pp. 127-137

MÜƏSSİSƏLƏRİN MALİYYƏ MENECMENTİNİN TƏŞKİLATİ ASPEKTLƏRİ

N.B.İsmayılova

e-mail: Fidan_i-ova@ mail.ru

Məqalə redaksiyaya daxil olmuşdur 8 Aprelt 2014; Çapa qəbul edilmişdir 23 Iyun; online-da çap edilmişdir 30 İyun 2014
Received 8 April 2014; accepted 23 June 2014; published online 30 June 2014

Xülasə

Tədqiqatın məqsədi: maliyyə menecmentinin təşkilati aspektinin nəzəri əsaslarının öyrənilməsi və inkişaf etdirilməsi, sənaye müəssisələrində maliyyə menecmentinin təşkili mexanizminin formalaşması, Azərbaycanın sənaye müəssisələrində maliyyə menecmentinin təşkili mexanizminin reallaşdırılması ilə bağlı metodik tövsiyələrin və praktik təkliflərin işlənib hazırlanmasıdır. Tədqiqatın metodoloqiyası: iş yerinə yetirilərkən müqayisə, sıralama, sorğulama, anketləşdirmə, ekspert qiymətləndirməsi, proqram-məqsədli planlaşdırma və idarəetmə metodu tətbiq edilmişdir. Tədqiqatın nəticələri: Azərbaycan müəssisələrində maliyyə menecmentinin rasional təşkilinin həm effektiv idarəetmə qərarlarının qəbul edilməsi üçün alət kimi, həm də gələcək maliyyə nəticələrinin, sərmayə qoyuluşlarının məqsədəuyğunluğunun proqnozlaşdırılması üsulu kimi zəruriliyinin əsaslandırılması və s. Tədqiqatın elmi yeniliyi: Azərbaycanın sənaye müəssisələrində maliyyə menecmentinin təşkilati aspektinin bazar iqtisadiyyatı şəraitində formalaşması və reallaşdırılması, idarəetmə qərarlarının qəbul edilmə prosesinin effektivliyinin artırılması ilə bağlı təkliflərin və tövsiyələrin hazırlanmasından ibarətdir. Tədqiqatın praktik əhəmiyyəti: sənaye müəssisələrinin praktikasına daha təsirli təşkilati və effektiv maliyyə menecmenti alətlərinin tətbiq edilməsi ilə bağlı irəli sürülmüş təkliflər qəbul edilən idarəetmə qərarlarının keyfiyyətini artırmağa yardım edərək müəssisənin maliyyə ehtiyatlarının praktik istifadə olunmasını ardıcıl olaraq nəzərdən keçirməyə və onların tətbiqinə qeyri-rasional yanaşmaların mövcud olduğu yerləri aşkar etməyə imkan verir, müəssisələrin işinin effektivliyini artırmaqla bağlı tədbirlər hazırlamağa kömək edir. Tədqiqatın məhdudiyyəti: gələcəkdə daha geniş iqtisadi təhlil məlumat bazasından istifadəyə əsaslanan kompleks və sistemli araşdırmalar aparılmasını tələb edir.

Açar sözlər: maliyyə menecmenti, müəssisənin maliyyəsi, iqtisadiyyatın diversifikasiyası, müəssisənin menecmenti, maliyyə-təsərrüfat fəaliyyəti.
JEL Classification Codes: G32

İNNOVASİYA İQTİSADİYYATINA KEÇİDDƏ MİLLİ İNNOVASİYA SİSTEMİNİN ROLU

S.A.Bədəlova
dissertant, ADİU

Məqalə redaksiyaya daxil olmuşdur 30 Aprel 2014; Çapa qəbul edilmişdir 23 İyun 2014; online-da çap edilmişdir 30 İyun 2014
Received 30 April 2014; accepted 23 June 2014; published online 30 June 2014

Xülasə

Tədqiqatın əsas məqsədi innovativ inkişafa keçidin əsas şərtlərinin müəyyənləşdirilməsi, innovasiya iqtisadiyyatının formalaşmasında milli innovasiya sisteminin (MİS) rolunun qiymətləndirilməsidir. Tədqiqat işi nəzəri müddəaların alınması və tətbiqi, müqayisəli təhlil və digər məntiqi idrak metodlarına əsaslanır. Tədqiqat işində innovativ inkişafın formalaşmasında meydana çıxan əsas problemlər aşkarlanmış, milli innovasiya sistemi innovasiya iqtisadiyyatının institusional əsası kimi təhlil edilmiş və onun yaradılmasında dövlətin rolu və əsas vəzifələri göstərilmişdir. Tədqiqat nəticəsində müəyən edilmişdir ki, MİS ölkənin iqtisadi siyasətinin tərkib hissəsidir və onun inkişafı elm, elmtutumlu istehsal və bazar arasında əlaqələrin genişləndirilməsinə əsaslanır. Tədqiqatın məhdudiyyətləri: geniş statistik məlumatlara ehtiyac vardır. Tədqiqatın elmi yeniliyi: MİS-in səmərəliliyinin qiymətləndirilməsi üzrə əsas indikatorlar məcmusu göstərilmiş və müəyyən olunmuşdur ki, MİS-in tənzimlənməsində dövlətin rolu biliklər istehsalı prosesinin təşkili, xarici texnologiyaların imitasiyası və adaptasiyası proseslərinin inkişafı, biznes, elm və dövlət arasında innovativ qarşılıqlı təsiri təmin edən institusional alətlərin təkmilləşdirilməsi ilə bağlı problemlərin həllindən ibarətdir.

Açar sözlər: innovasiya iqtisadiyyatı, innovativ inkişaf, innovasiya fəaliyyəti, innovasiya sistemi, innovasiya prosesi.
JEL Classification Codes: O31

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universitetinin Elmi Xəbərləri, İl 2, Cilld 2, Aprel - İyun 2014, səh.149-161
Scientific Reviews in Azerbaijan State University of Economics, Year 2, Volume 2, April -June, 2014, pp. 1492-161

BANK VƏ POÇT XİDMƏTLƏRİNİN İNTEQRASİYASI: DÜNYA TƏCRÜBƏSİ VƏ AZƏRBAYCAN

C.A.Kərimova

Aspirant, ADİU
e-mail: jamuletta@gmail.com
iş tel. : (+99412) 564 27 04; mobil tel.: (+99450) 226 12 11
Məqalə redaksiyaya daxil olmuşdur 25 Aprelt 2014; Çapa qəbul edilmişdir 18 Iyun; online-da çap edilmişdir 30 İyun 2014
Received 25 April 2014; accepted 18 June 2014; published online 30 June 2014

Xülasə

Tədqiqatın məqsədi – poçt-bank fəaliyyətinin təkmilləşdirilməsi vasitəsilə pərakəndə bank xidmətlərinin inkişaf etdirilməsində xarici və daxili təcrübənin tədqiq edilməsi, bu prosesin xüsusiyyətlərinin, poçt-bank xidmətlərinin inkişaf meyli və perspektivlərinin aşkarlanmasıdır. Metodologiya, yanaşma, prinsipləri – qruplaşdırma və müqayisə metodları, səbəbiyyət və nəticə təhlili, obyektivlik prinsipi, xarici bankların təcrübəsinin ümumiləşdirilməsinə sistemli kompleks yanaşmadır. Nəticələri – bank xidmətlərinin əhaliyə daha da yaxınlaşdırılmasının obyektiv zəruriliyi ölkədə pərakəndə poçt-bank xidmətinin inkişaf etdirilməsinin məqsədəuyğunluqunu və vacibliyini müəyyən edir. Məhdudiyyətləri – "Azərpoçt" MMC-nin sırf poçt əməliyyatçısından müasir poçt-bank təşkilatına çevrilməsinin müxtəlif aspektlərini təsvir edən informasiyanın, demək olar ki olmamasıdır. Praktik əhəmiyyəti – milli poçt əməliyyatçısı zəminində Azərbaycan Respublikasının kredit-bank sisteminin tərkib hissəsi kimi mükəmməl poçt-bank təsisatının yaradılmasının obyektiv zəruriliyi və əhəmiyyətinin açıqlanması və əsaslandırılmasındadır. Orijinallığı – ilk dəfə olaraq məqalə çərçivəsində xarici ölkələrin birmənalı olmayan təcrübəsi fonunda Azərbaycan Respublikasının milli poçt əməliyyatçısının müasir poçt-bank təşkilatına çevrilməsi açıqlanır.

Açar sözlər: Azərbaycan Respublikası, bank xidmətləri, poçt-bank xidmətləri, poçt-bank təşkilatları, poçt-bank fəaliyyəti.

JEL Classification Codes: E5; L87

QEYRİ-NEFT SƏNAYE MÜƏSSİSƏLƏRİNİN RESTRUKTURİZASİYASININ NƏZƏRİ VƏ PRAKTİK ASPEKTLƏRİ

S.M.Məcidova
müəllim ADİU
e-mail: seadet5@rambler.ru
mobil tel: (+994 50) 373 83 50
Məqalə redaksiyaya daxil olmuşdur 10 Aprelt 2014; Çapa qəbul edilmişdir 16 Iyun; online-da çap edilmişdir 30 İyun 2014
Received 10 April 2014; accepted 16 June 2014; published online 30 June 2014

Xülasə

Tədqiqat işinin əsas məqsədi qeyri-neft sənaye müəssisələrinin restrukturizasiyasının nəzəri və praktik aspektlərini dünya təscrübəsi əsasında öyrənməkdən və bu istiqamətdə təkilf və tövsiyələr verməkdən ibarətdir. Tətqiqat işi elmi abstraksiya və sistemli təhlil, məntiqi ümumiləşdirmə kimi tədqiqat üsulları əsasında yerinə yetirilmişdir. Tətqiqatın məhdudiyyətləri daha geniş praktik informasiya tələbidir. Qeyd edək ki, məqalədə qeyri-neft sənaye müəssisələrinin restrukturizasiya prinsipləri və istiqamətlərinin nəzəri və praktik aspektləri araşdırılmışdır. Xüsusilə, burada xarici mühitin təsiri və biznesin inkişafı nəticəsində təşkilati və inzibati restrukturizasiyanın xüsusiyyətləri şərh olunmuşdur. Ölkədə dövlət müəssisələrinin özəlləşdirilməsi prosesində onların restrukturizasiyası zamanı buraxılmış səhvlər, yerli sənaye müəssisələrinin restrukturizasiyasını zəruri edən amillər müəyyən edilmişdir. Həmçinin burada ölkədə qeyri-neft sənaye müəssisələrinin restrukturizasiyasının aparılmasına dair təkliflər verilmişdir. Xüsusilə miqyasın azalmasına imkan verən istehsallar üzrə mövcud şirkətlərin təşkilati resturktu-rizasiyasının zəruriliyi əsaslandırılmışdır.

Açar sözlər: qeyri-neft sənaye müəssisələri, sənaye müəssisələrinin restrukturizasiyası, inkişaf strategiyası, rəqabət qabiliyyətlilik, səmərəlilik
JEL Classification Codes: L7

NEFT EMALI MÜƏSSİSƏLƏRİNDƏ EKOLOJİ TARAZLIĞIN TƏMİN OLUNMASININ SOSİAL-İQTİSADİ ASPEKTLƏRİNİN QİYMƏTLƏNDİRİLMƏSİ METODLARI

F.H. Qurbanova
dissertant, Əmək və Sosial Problemlər üzrə Elmi-Tədqiqat və Tədris Mərkəzi
böyük laborant, ADİU
e-mail: qurbanova_fidan@mail.ru
iş: (+99412) 564-16-76, mobil: (+99450)7750236
Məqalə redaksiyaya daxil olmuşdur 17 Aprel 2014; Çapa qəbul edilmişdir 18 İyun 2014; online-da çap edilmişdir 30 İyun 2014
Received 17 April 2014; accepted 18 June 2014; published online 30 June 2014

Xülasə

Məqalədə neftayırma zavodları üçün Ətraf Mühitə və Sosial-iqtisadi Sahəyə Təsirin Qiymətləndirilməsi (ƏTSSTQ) prosesinın mahiyyəti və mərhələləri, təsirin miqyasının müəyyənləşdirilməsi, təsirlərin qiymətləndirilməsi prosesində nəzərdən keçirilən sosial-iqtisadi mühit komponentlərinin müəyyən edilməsi, nəzərdə tutulan fəaliyyətin sosial-iqtisadi mühitə potensial təsir növlərinin skrininqi, qəza vəziyyətində təsirlərin qiymətləndirilməsi, təsirazaldıcı tədbirlər və monitorinq metodları araşdırılır. Məqalədə neftayırma zavodları üçün təsirlərin qiymətləndirilməsi metodları fəza, zaman və intensivlik faktorları nəzərə alınmaqla qısa şəkildə təsvir edilir.

Açar sözlər: ƏMSSTQ prosesi, kumulyativ təsirlər, təsirazaldıcı tədbirlər, monitorinq, skoping.
JEL Classification Codes: Q57

XARİCİ-İQTİSADİ FƏALİYYƏTDƏ GÖMRÜK TARİF TƏNZİMLƏNMƏSİ MEXANİZMİNİN TƏKMİLLƏŞDİRİLMƏSİ İSTİQAMƏTLƏRİ

Ş.P.Qəhrəmanov
dissertant, Sumqayıt Dövlət Universiteti
E-mail: polad49@mail.ru
Mobil tel: (+99450) 660 96 06

Məqalə redaksiyaya daxil olmuşdur 16 Aprelt 2014; Çapa qəbul edilmişdir 21 Iyun; online-da çap edilmişdir 30 İyun 2014
Received 16 April 2014; accepted 21 June 2014; published online 30 June 2014

Xülasə

Son beş ildə Azərbaycanın xarici-iqtisadi fəaliyyətində gömrük tarif tənzimlənməsi mexanizminin təkmilləşdirilməsi istiqamətindəki yeniliklər, “bir pəncərə” prinsipinin tətbiqinə başlanması, yeni Gömrük məcəlləsi, Dövlət Gömrük Komitəsi haqqında əsasnamənin və komitənin strukturunun təsdiq edilməsi, onun xarici-iqtisadi fəaliyyətə təsiri gömrük sahəsində önəmli dönüş yaratmışdır. Azərbaycanın gömrük sistemində informasiya texnologiyalarından istifadəyə geniş yer verilməsi Azərbaycanın xarici-iqtisadi fəaliyyətinə önəmli təsir göstərir. Azərbaycan gömrüyündə vahid Avtomatlaşdırılmış İdarəetmə Sisteminin yaradılması və tətbiqi post və keçid buraxılış məntəqələrinin də veb-texnologiyalar əsasında tam modern olmasını tələb etməklə yanaşı, gömrük nəzarətinin daha müasir qaydada həyata keçirilməsinə imkan verir.

Açar sözlər: gömrük, bir pəncərə prinsipi, gömrük rüsumları, gömrük-tarifi, xarici siyasət.
JEL Classification Codes: O24

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universitetinin Elmi Xəbərləri, İl 2, Cilld 2, Aprel - İyun 2014, səh. 191-198
Scientific Reviews in Azerbaijan State University of Economics, Year 2, Volume 2, April -June, 2014, pp. 191-198

QURUÇAY VƏ KÖNDƏLƏNÇAY HÖVZƏSİNDƏ İLK ORTA ƏSRLƏR DÖVRÜNDƏ DULUSÇULUQ SƏNƏTİ

E.M. Aslanov
Azərbaycan Dövlət Aqrar Universiteti
telefon:(+99455) 935 88 87
e-mail:e.aslanov85@mail.ru

Məqalə redaksiyaya daxil olmuşdur 1 Aprelt 2014; Çapa qəbul edilmişdir 12 Iyun; online-da çap edilmişdir 30 İyun 2014
Received 1 April 2014; accepted 12 June 2014; published online 30 June 2014

Xülasə

Azərbaycan tarixinin mühüm məsələlərindən biri də sənətkarlığın öyrənilməsidir. Onun tədqiqi cəmiyyətin inkişafının müxtəlif pillələrində məhsuldar qüvvələrinin və istehsal münasibətlərinin vəziyyətini müəyyənləşdirməkdə böyük əhəmiyyətə malikdir. Ən qədim köklərə malik və ən kütləvi sənət sahələrindən biri olan dulusçuluğun bu məsələlərin təhlilində köməyi daha böyükdür. Bu cəhətdən, ilk orta əsrlər dövründə dulusçuluğun vəziyyətinin öyrənilməsi daha maraqlı nəticələr çıxarmağa imkan verir. Məqalədə orta əsrlərdə Qarabağda dulusçuluğun vəziyyəti nəzərdən keçirilir, həmin dövr dulusçuluq məmulatının təsnifatı verilir. dulusçuluq məmulatının istehsalından bəhs edilərkən dövrün tarixi şəraiti, regionların arxeoloji materialları da araşdırılır.

Açar sözlər: yaşayış yerləri, ilk orta əsrlər dövrü, tədqiqat işləri, gil qablar, orta əsr du lusçuluq abidələri.

YAŞIL İQTİSADİYYAT DAYANIQLI İNKİŞAFIN ƏSAS İSTİQAMƏTİ KİMİ

Ü.Z.Balaqadaşova
magistrant, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında DİA
e-mail :ulkerekoloq@mail.ru
mobil tel.: (+994 50) 534 89 90

Məqalə redaksiyaya daxil olmuşdur 25 Aprelt 2014; Çapa qəbul edilmişdir 6 Iyun; online-da çap edilmişdir 30 İyun 2014
Received 25 April 2014; accepted 6 June 2014; published online 30 June 2014

Xülasə
Tədqiqatın əsas məqsədi - yaşıl iqtisadiyyatın bizə davamlı iqtisadi inkişaf və təmiz ekoloji mühit üçün əlverişli olduğunu göstərməkdir. Sovet hökumətinin süqutundan sonra bazar iqtisadiyyatına keçidlə əlaqədar olaraq Azərbaycan keçən onillik boyunca ölkədə iqtisadiyyat sahəsini inkişaf etdirmək üçün mühüm addımlar atmışdır. Nəticədə hökumət hal-hazırda ölkənin aşağıkarbon tutumlu, resurs effektli, sosial inklüziv iqtisadiyyat siyasətinin həyata keçirilməsi yollarını axtarır. Tədqiqatın nəticəsi Azərbaycan iqtisadiyyatının qiymətləndirilməsini əks etdirir və ölkədə yaşıl iqtisadiyyata keçidə təkan verən istiqamətləri araşdırır.

Açar sözlər: yaşıl iqtisadiyyat, ekopolis, dayanıqlı inkişaf, ekoloji böhran, ekoloji təmiz texnologiyalar
JEL Classification Codes: Q01

AZƏRBAYCAN DÖVLƏT İQTİSAD UNİVERSİTETİNİN ELMİ XƏBƏRLƏRİ (rüblük elmi və praktik)

Müəllif üçün qaydalar

1. Məqalənin adı, müəllif(lər)i, müəllif(lər)in elmi dərəcəsi, vəzifələri, ad və soyadları, çalışdıqları qurum və elektron poçt (e-posta) ünvanları, iş və mobil telefon nömrələri göstərilməlidir.

2. Məqalə xülasə açar söz (azərbaycan, ingilis və rus dillərində, ən çox 5 söz), (azərbaycan, ingilis və rus dillərində), giriş, əsas hissə, nəticə, mənbələr, əlavələr, şəkil və cədvəllər daxil olmaqla **10 səhifədən** az olmamalıdır. Elektron ünvanı: **nazimxx@yahoo.com; n.hajiyev@aseu.az** .

3. Məqalənin xülasəsi **200-250 sözdən** çox olmamalı, tədqiqatın məqsədini, əhəmiyyətini və elmi dövriyyədəki yerini, istifadə edilən və ya formalaşdırılan metodları, hansı suallara cavab verildiyini və tətbiq dairəsini göstərməli, giriş və nəticə hissəsi kimi yazılmamalıdır.

4. Məqalənin xülasəsi məqalənin məzmumuna uyğun olmalıdır. Xülasə elmi və qramatik baxımdan ciddi redaktə olunmalıdır.

5. Elmi məqalənin sonunda elm sahəsinin və məqalənin xarakterinə uyğun olaraq işin elmi yeniliyi, tətbiqi əhəmiyyəti, iqtisadi səmərəsi və. s aydın şəkildə qeyd olunmalıdır.

6. Məqalə A4 formatında, **1,5 (bir tam onda beş) intervalla**, **Times New Roman 14 şriftilə** yazılmalı, kənarlarından (soldan 30 mm, sağdan 15 mm, yuxardan 25 mm və aşağıdan 20 mm) boşluq buraxılmalıdır.

7. Məqalə **azərbaycan, ingilis və rus dillərində** qəbul ediləcəkdir.

8. Məqalədə elmi mənbələrə istinadlar olmalıdır. Məqalənin sonunda verilən ədəbiyyat siyahısı əlifba ardıcıllığı ilə deyil, istinad olunan ədəbiyyatların mətndə rast gəlindiyi ardıcıllıqla nömrələnməli və məsələn, [1] və ya [1, s.119] kimi işarə olunmalıdır. Eyni ədəbiyyata mətndə başqa bir yerdə təkrar istinad olunarsa, onda istinad olunan həmin ədəbiyyat əvvəlki nömrə ilə göstərilməlidir.

9. Ədəbiyyat siyahısında son 5-10 ilin elmi məqalələrinə, monoqrafiyalarına və s. istinadlara üstünlük verilməlidir.

10. Məqalələr orijinal olmalı və əvvəllər başqa milli və ya beynəlxalq jurnallara və konfranslara təqdim edilməməlidir.

11. Məqalələr rəyçilərin gizli rəyindən sonra sahə redaktoru və ya redaksiya heyətinin mütəxəssis üzvlərindən biri tərəfindən çapa tövsiyə və ya təqdim ediləcəkdir.

12. Məqalənin qəbulu və rədd edilməsi redaksiya heyətinin müzakirəsindən sonra elan ediləcəkdir.

Science Reviews Azerbaijan State University of Economics

(quarterly scientific and practical)

Notes for Contributors

1. Articles not published or submitted for publication elsewhere are accepted in Azerbaijani, English and Russian.
2. Articles should be typed in A4 format, **with 1.5 line spacing, font Times New Roman**, of **not less than 10 pages**, with gaps at the edges (left 30 mm, right 10 mm, 25 mm from the top and bottom 20 mm). Articles should be sent official e-mail address of the journal **(nazimxx@yahoo.com; n.hajiyev@aseu.az).**
3. **Article shall not be less than 10 pages**, including: keywords (in Azerbaijani, English and Russian), abstracts (Azeri, English and Russian), record, main part, conclusions, references, applications, graphics and tables.
4. Abstract of the article should be appropriate to its content.
5. The first page should include (i) the title of the article; (ii) the name(s) of the author(s); (iii) institutional affiliation(s) of the author(s); (iv) an abstract of not more than 200-250 words in English (text of abstracts must be consist of sections of "purpose", "design/methodology/approach", "findings", "research limitations/ implications", "practical implications" and "originality/value"); (v) keywords must not be more than 5 words; (vi) JEL codes. The name, address, e-mail address, phone and fax numbers and academically sphere of interest of the author(s) should be indicated on a separate page.
6. The article should contain links to scientific sources. Provided later in the article references must be numbered not in alphabetical order, and in a sequence that occurs in the text link literature and denoted as [1] or [1, p 119]. If the text is repeated reference to the same literature, the other in the text, this refers literature should be given the previous number. In the list of references should be given priority monographs, etc. the last 5-10 years.
7. Articles recommended or submitted for publication by the editor or one of the specialist members of the Editorial Board after reviewing secret reviewed.
8. Consent or refusal of articles declared after a discussion of the Editorial Board.

Научные Вести Азербайджанского Государственного Экономического Университета (квартальный научный и практический)

Правила для авторов:

1. Статьи принимаются на азербайджанском, английском и русском языках.
2. Статьи должны быть написаны в формате А4, **с интервалом в 1,5**, шрифтом **Times New Roman**, с пропусками по краям (слева 30 мм, справа 10 мм, сверху 25 мм и снизу 20 мм). Электронная почта: **nazimxx@yahoo.com; n.hajiyev@aseu.az**
3. Должны быть указаны: название статьи, автор(ы), ученая степень, должность, структуры, где они работают, электронная почта, номера рабочего и мобильного телефонов автора (ов).
4. **Статья не должна быть меньше 10 страниц**, включая: резюме на (азербайджанском, английском и русском языках), ключевые слова (на азербайджанском, английском и русском языках), введение, основную часть, выводы, источники, приложения, рисунки и таблицы.
5. Резюме статьи должно быть не менее 200-250 слов, показывать цель, значение и место исследования в научной периодике, используемые или формируемые методы, на какие вопросы отвечает и область применения, не должно быть написано как введение и выводы.
6. Резюме статьи должно соответствовать ее содержанию.
7. В конце научной статьи должны быть четко отмечены научная новизна, практическая значимость, экономическая эффективность и т.д. работы в соотвеетствии с характером научной области статьи.
8. В статье должны быть ссылки на научные источники. Предоставляемый в конце статьи список литературы должен быть пронумерован не в алфавитной последовательности, а в последовательности, в которой встречается в тексте ссылаемая литература и обозначаться как [1] или [1,стр. 119]. Если в тексте есть повторная ссылка на одну и ту же литературу, то эта ссылаемая литература должна быть указана предыдущим номером. В списке литературы должно быть отдано предпочтение научным статьям, монографиям и т.д. последних 5-10 лет.
9. Статьи должны быть оригинальны и ранее не представлены в другие национальные или международные журналы.
10. Статьи рекомендуются или представляются к печати редактором или одним из специалистов-членов редакционного совета после тайного рецензирования рецензирующих.
11. Согласие или отказ в приеме статьи объявляется после обсуждения редакционным советом журнала.

AZƏRBAYCAN DÖVLƏT İQTİSAD UNİVERSİTETİNİN
ELMİ XƏBƏRLƏRİ
(rüblük, elmi və praktiki)

MÜƏLLİFLƏR ÜÇÜN QAYDALAR

1. Məqalənin adı, müəllif(lər)i, müəllif(lər)in elmi dərəcəsi, vəzifələri, ad və soyadları, çalışdıqları qurum və elektron poçt (e-posta) ünvanları, iş və mobil telefon nömrələri göstərilməlidir.

2. Məqalədə xülasə (azərbaycan, ingilis və rus dillərində), açar söz (azərbaycan, ingilis və rus dillərində, ən çox 5 söz), giriş, əsas hissə, nəticə, mənbələr, əlavələr, şəkil və cədvəllər daxil olmaqla 10 səhifədən az olmamalıdır. Elektron ünvanı: nazimxx@yahoo.com; n.hajiyev@aseu.az .

3. Məqalənin xülasəsi 200-250 sözdən çox olmamalı, tədqiqatın məqsədini, əhəmiyyətini və elmi dövriyyədəki yerini, istifadə edilən və ya formalaşdırılan metodları, hansı suallara cavab verildiyini və tətbiq dairəsini göstərməli, giriş və nəticə hissəsi kimi yazılmamalıdır.

4. Məqalənin xülasəsi məqalənin məzmumuna uyğun olmalıdır. Xülasə elmi və qrammatik baxımdan ciddi redaktə olunmalıdır.

5. Elmi məqalənin sonunda elm sahəsinin və məqalənin xarakterinə uyğun olaraq işin elmi yeniliyi, tətbiqi əhəmiyyəti, iqtisadi səmərəsi və. s aydın şəkildə qeyd olunmalıdır.

6. Məqalə A4 formatında, 1,5 (bir tam onda beş) intervalla, Times New Roman 14 şriftilə yazılmalı, kənarlarından (soldan 30 mm, sağdan 15 mm, yuxardan 25 mm və aşağıdan 20 mm) boşluq buraxılmalıdır.

7. Məqalə azərbaycan, ingilis və rus dillərində qəbul ediləcəkdir.

8. Məqalədə elmi mənbələrə istinadlar olmalıdır. Məqalənin sonunda verilən ədəbiyyat siyahısı əlifba ardıcıllığı ilə deyil, istinad olunan ədəbiyyatların mətndə rast gəlindiyi ardıcıllıqla nömrələnməli və məsələn, [1] və ya [1, s. 119] kimi işarə olunmalıdır. Eyni ədəbiyyata mətndə başqa bir yerdə təkrar istinad olunarsa, onda istinad olunan həmin ədəbiyyat əvvəlki nömrə ilə göstərilməlidir.

9. Ədəbiyyat siyahısında son 5-10 ilin elmi məqalələrinə, monoqrafiyalarına və s. istinadlara üstünlük verilməlidir.

10. Məqalələr orijinal olmalı və əvvəllər başqa milli və ya beynəlxalq jurnallara və konfranslara təqdim edilməməlidir.

11. Məqalələr rəyçilərin gizli rəyindən sonra sahə redaktoru və ya redaksiya heyətinin mütəxəssis üzvlərindən biri tərəfindən çapa tövsiyə və ya təqdim ediləcəkdir.

12. Məqalənin qəbulu və rədd edilməsi redaksiya heyətinin müzakirəsindən sonra elan ediləcəkdir.

AZƏRBAYCAN DÖVLƏT İQTİSAD UNİVERSİTETİ

AZƏRBAYCAN DÖVLƏT İQTİSAD UNİVERSİTETİNİN ELMİ XƏBƏRLƏRİ